

*AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
MEHMET ÖZEL ve diğerleri - TÜRKİYE DAVASI
(Başvuru no: 50913/99)*

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRASBOURG

26 Nisan 2005

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan ve (50913/99) başvuru no'lu davanın nedeni Mehmet Özel, Güllü Özel, Medine Özel ve Emine Özel'in (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine 14 Mayıs 1999 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Temel İnsan Haklarını güvence altına alan 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurdur. Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Diyarbakır Barosu avukatlarından F. Karakoyunlu tarafından temsil edilmektedirler.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Başvuranlar sırasıyla 1954, 1962, 1986 ve 1984 doğumlu olup Hani'de (Diyarbakır) ikamet etmektedirler.

27 Ekim 1994'te başvuranların oğlu ve kardeşi V.Ö., Hani (Diyarbakır) ilçesi Çardaklı köyünde PKK ile güvenlik güçleri arasında çıkan çatışmada yaralanmıştır.

V.Ö. 28 Ekim 1994 tarihinde Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde hayatını kaybetmiştir.

29 Ekim 1994'te hazırlanan otopsi raporunda adı geçeninin aldığı kurşun yaraları sonucunda öldüğü rapor edilmiştir.

9 Ekim 1995 tarihinde başvuranlar yakınlarının ölümünden kaynaklanan maddi ve manevi zararın tazmini için İçişleri Bakanlığı'na başvurmuşlardır. Talep ettikleri rakam sırasıyla 473.075.000 T.L., yaklaşık 9.518 Amerikan doları ve o tarihteki döviz kuru karşılığı 500.000.000 TL.'dir (yaklaşık 8.148 USD).

14 Şubat 1996'da Bakanlık görüşünü sunmuş, başvuranlar buna 8 Mart 1996 tarihinde yanıt vermişlerdir.

12 Nisan 1999 tarihinde başvuranlar yazılı başvuruda bulunarak Mahkemeden Bakanlığın bilirkişi tarafından belirlenen miktarı ödemesi yönünde bir karar almasını talep etmişlerdir.

13 Mayıs 1999 tarihinde Mahkeme, başvuranların ilk başvurularına istinaden, Bakanlığın V.Ö.'nün ailesine 473.075.173 T.L. maddi tazminat ödemesine, bu miktara 12 Ekim 1995 tarihinden itibaren yasal faizin eklenmesine karar vermiştir. Mahkeme ayrıca yasal faiz eklenmeksizin 500.000.000 T.L. (o tarihteki döviz kuruna göre 1.267 USD) manevi tazminat ödenmesini kararlaştırmıştır.

3 Nisan 2000 tarihinde Devlet, başvuranlara 1.912.670.000 T.L. (o tarihteki döviz kuruna göre 3.237 USD) ödemiştir.

1 Ekim 2001'de Danıştay başvuranlar tarafından yapılan başvuruyu reddetmiştir.

5 Aralık 2001'de başvuranlar kararın tashihi talebinde bulunmuşlardır.

22 Şubat 2005'te bu süreç halen devam etmekte idi.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İNİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLMESİNE İLİŞKİN

Başvuranlar yargı sürecinin uzunluğu ile AİHS'nin 6 § 1 maddesinde yer alan «makul süre» ilkesinin tanınmadığını iddia etmektedirler.

Enflasyon oranı ile yasal faiz oranı arasındaki ciddi farkı hatırlatan başvurular yargı sürecinin makul olmayan uzunluğu nedeniyle gelir kaybına uğradıklarından yakınmaktadırlar. Başvurular kararın tashihi yönünde yapmış oldukları başvurunun ardından Danıştay'daki sürecin halen devam ettiğini belirtmektedirler.

Hükümet bu tespite karşı çıkmakta ve gecikmenin temel olarak tarafların bilirkişi raporunu beklerken istemiş oldukları ek süreden kaynaklandığını ifade etmektedir. Dikkate alınacak dönem 9 Ekim 1995 tarihinde başvuruların İçişleri Bakanlığı'na yapmış oldukları başvuru ile başlayıp Danıştay'ın 1 Ekim 2001 tarihli kararı ile sona ermektedir. Bu süre bir ön idari sürecin ardından iki dereceli yargılama için yaklaşık altı yıldır. AİHM, tashih başvurusunun olağandışı bir başvuru yolu olması ölçüsünde bu tarihten sonra geçen süreyi dikkate almamaktadır. Gerçekten de özel koşullar bulunmadığında (Bkz. *a contrario*, Wiot-Fransa kararı, no: 43722/98, 7 Ocak 2003) AİHS'nin 6 § 1 maddesi gereğince dava dinlenip, nihai karar alındığında (özellikle, bu durumda olduğu gibi, miktarlar ödendiğinde) aynı hükümler uyarınca makul sürenin hesaplanmasında olağandışı bir başvuru yolu dikkate alınmamaktadır.

AİHM, yargılama sürecinin makul uzunluğunun olayların koşullarını müteakip ve mahkeme yerleşik içtihadları ışığında değerlendirildiğini hatırlatmakta ve özellikle davanın karmaşık yapısının, başvuruların ve davada ilgili yetkili mercilerin tutumlarının dikkate alındığını eklemektedir (Bkz. diğerleri arasında, *Frydlander-Fransa* kararı no: 30979/96, § 43, AİHM 2000-VII).

AİHM, mevcut durumdaki benzer sorunların birçok defa dile getirildiğini ve AİHS'nin 6 § 1 maddesinin ihlali ile sonuçlandığını ifade etmektedir (Bkz. sözü edilen *Frydlander* kararı).

Mahkemeye sunulan deliller ışığında AİHM, Hükümetin mevcut davanın seyrini değiştirecek hiçbir delili veya argümanı sunmadığına itibar etmekte ve mahkemenin bu yöndeki yerleşik içtihadı ışığında sözkonusu yargı sürecinin aşırı olduğuna ve «makul süre» zorunluluğuna yanıt vermediğine kanaat getirmektedir.

Ayrıca AİHM, mezkur davanın ilgili için dikkate alınacak bazı hususlar olduğunu daha önce ifade etmiştir (Bkz. diğerleri arasında, Zimmermann ve Steiner-İsviçre kararı, 13 Temmuz 1983, seri: A no: 66, § 24, ve Allenet de Ribemont-Fransa kararı, 10 Şubat 1995, seri: A no: 308, § 47). AİHM, başvuruların yakınlarının ölümünün ardından temel maddi destek olanağından yoksun kaldıkları tespitinde bulunmaktadır. Başvurulara bu yönde bir tazminatı öngörecektir yargı kararının bir an önce verilmesinde kişisel menfaatleri bulunmakta idi (Bkz. diğerleri arasında, *mutatis mutandis*, Obermeier-Avusturya kararı, 28 Haziran 1990, seri: A no: 179, § 72, Caleffi-İtalya kararı, 24 Mayıs 1991, seri: A no: 206-B, § 17, ve Karakaya-Fransa kararı, 26 Ağustos 1994, seri: A no: 289-B, § 30), üstelik enflasyon oranı ile yasal faiz oranı arasındaki fark kayda değerdir.

Bu nedenle AİHS'nin 6 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesinde yer alan unsurlar

A. Tazminat

Başvuranlar manevi tazminat olarak 25.000 Euro, aynı zamanda ek bedel oranı ile enflasyon oranı arasındaki kayda değer fark nedeniyle 20.000 Euro talep etmektedirler.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM, sözkonusu yargı sürecinin uzunluğu nedeniyle Sözleşmenin 6 § 1 maddesinin ihlali ile sonuçlandığını hatırlatmaktadır. Sadece bu ihlalden kaynaklanan zararlar tazmin edilebilir.

AİHM, yargılama sürecinin «makul sürenin» ötesinde uzaması başvuranlara bir tazminat ödenmesine yol açmaktadır.

Hakkaniyete uygun olarak, AİHS'nin 41. maddesi uyarınca Mahkeme, başvuranlara 3.000 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

B. Masraf ve harcamalar

Başvuranlar temsil edilmelerine ve posta, vergi, bilirkişi ve çeviri masraflarına ilişkin 3.800 Euro talep etmektedirler. Başvuranlar kanıtlayıcı belge olarak posta ve vergi makbuzlarını ve avukatları ile yapmış oldukları sözleşmeyi sunmaktadırlar.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

Mahkeme, sunulan deliller ve bu yöndeki yerleşik içtihadına göre masraf ve harcamalar başlığı altında başvuranlara 1.500 Euro ödenmesini kararlaştırmıştır.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı % 3'lük bir faiz oranının uygulanacağını belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME,

1. *Oybirliğiyle* AİHS'nin 6 § 1 maddesinin *ihlal edildiğine*;

2. *Bire karşı altı oyla*;

a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek KDV, pul, harç ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümetin başvuranlara :

- i. manevi tazminat için 3.000 (üç bin) Euro;
- ii. masraf ve harcamalara dair 1.500 (bin beş yüz) Euro *ödemesine*;

b) Sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ve ödemenin yapılmasına kadar, Hükümetin, Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli faizinin üç puan fazlasına eşit oranda basit faizi *uygulamasına*;

3. *Oybirliğiyle*, adil tazmine ilişkin taleplerin *reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İŐbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77 ŐŐ 2 ve 3 maddelerine uygun olarak 26 Nisan 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.